

KATASTROFICKÁ LETECKÁ POŠTA V RAKÚSKO – UHORSKU (1918)

Tento rok si pripomíname 95. výročie začiatku prevádzky prvej pravidelnej leteckej linky, prechádzajúcej cez naše územie na trase Wien – Krakov – Lemberg – (Kyjev). Letecká linka zabezpečovala dopravu civilnej pošty od marca až do októbra 1918. Na úseku Lemberg – Kyjev bola dopravovaná iba kuriérna a diplomatická pošta. Podľa údajov z katalógu Horku [1] na 1 200 km dlhej trase slúžilo 22 vyradených a pre front už nevhodných lietadiel typu Brandenburg a Albatros, čo už samo o sebe predurčovalo ich zvýšenú poruchovosť. Letecká preprava pošty bez nutnosti núdzového pristátia bola skôr výnimkou a často bola využívaná v kombinácii s prepravou vlakom.

Vo všeobecnosti môžeme katastrofické lety rozdeliť na núdzové pristátia (= nemecky: Notlandung) a letecké nehody (= nemecky: Notlandung). V počiatočných leteckých prepravách sa s núdzovými pristátiami stretávame pomerne často. V leteckom prípade pôsobí odlišný faktor na miesto a polohu v lete. Letecká pošta bola vždy významným a sledovaným nákladom dopravných lietadiel. Právnymi postupmi prichádzajú na zosúhlasenie s leteckou poštou aj v prípade nehody. Posádka mala za úlohu dopraviť poštu čo najrýchlejšie k najbližšiemu poštovému úradu a postarať sa o jej ďalšie poštové odoslanie. Pôsobilo to veľmi ťažko, odovzdávalo sa letecká pošta najbližšiemu orgánu štátnej správy (polície) alebo miestnej vlády. V mnohých prípadoch bola letecká pošta z miesta havariej dopravená vyšetrovacou komisiou leteckého náletistu (obr. 1). Vďaka tomu na kontrolu prvých dopravných lietadiel bolo leteckých nehôd podstatne menej, ale o to s väčšími nákladmi na dopravu a život pilotov.

Na obr. 1a, 1b je zachytená práca leteckej vyšetrovacej komisie pri havarovanom lietadle Albatros spolu s vojakom strážiacim havarované lietadlo. Núdzové pristátie končilo často kotrmelcom lietadla.

Celú leteckú poštovú zásielku prevzal letecký dôstojník poručík Koch a 3. 4. 1918 pokračoval v jej doprave rýchlikom do Viedne. Nakoniec dva dni potom prišli mechanici, ktorým sa podarilo lietadlo posadiť na zem a začali lietadlo opravovať.

C.K. poštový úrad Barnsdorf, Mhr., 15. apríla 1918.

Letecká pošta bola po doprezení do Viedne opätovne poštovaná FLUGPOST * WIEN I * -41V- XI. Je to možnosť voči prvej leteckej Krakov – Wien (III. III. 18), ktorý mal okamžitú núdzovú poštu, ale chyba mu prichádza poštovník FLUGPOST Viedne. Letecké zásielky boli zapísané a boli opätovne naštartované poruchovým štádiom pre kontrolu ich leteckej prepravy. Preto odlišná prichádza letecká pošta s tým, že sa nachádza letecká preprava na poslednej etape leteckej linky do miesta určenia.

Obr. 2 Letecká dopisnica dopravovaná lietadlom s núdzovým pristátím pri Barnsdorfe

Paradoxne na trati Wien – Krakov – Lemberg nepôjlo za obdobia od 11. 3. do 15. 10. 1918 žiadnej nehody so smrteľnými následkami. Odlišná situácia bola na trati Wien – Bukarest, kde sa stali počas letu dve nehody (6. 7. – 26. 7. 1918) a dve tragické nehody. V maďarskej monografii sú tieto nehody popísané nasledovne [2]:

1. Dňa 13. júla 1918 bolo letecky prepravovaných 36 obyčajných listov, 97 doporučených listov a 500 telegramov. Lietadlo sa zrútilo v blízkosti rakúskych hraníc pri obci Mosonmagyaróvár. Letec poručík Richard Winger ako aj jeho spoločník vojak Emil Vargha pri havárii zahynuli. Lietadlo sa po dopade síce vznietilo, ale požiarom bolo poškodené iba v malom rozsahu. Prepravovaná pošta bola uložená pod sedadlom a napriek tomu bola časť poštových zásielok silne poškodená. Následne bola pošta dopravená do Viedne vlakom s dátumom doručenia do Viedne 15. 7. 1918 (chybné uvedené dátum, podľa prichodzej pečiatky má byť správne 14. 7. 1918).

2. V noci 21. júla 1918 sa lietadlo zrútilo tesne po štarte na LIII na letisku Mátysföld. Lietadlo prepravovalo iba 11 zásielok. Letec Németh Ferenc umrel okamžite a jeho spoločník Timonik Károly umrel až niekoľko dní v nemocnici. Dvomi náhodou sa zachránili. Pošta bola prichádzajúca do miesta lietadla a s ďalším smerovaním odovzdaná do Viedne.

Na obr. 3 je zobrazený dokument katastrofickej pošty z 13. júla 1918. Doporučený letecký list je na počudovanie až vo veľmi dobrom stave. Obálka je iba mierne pokrčená a odery modrej farby pochádzajú zrejme z kontaktu s látkou leteckého poštového vreca (modrá bola farba letectva).

Obr. 1a, 1b Fotodokumentácia leteckej nehody spolu s vyšetrovacou komisiou

Na obr. 2 je dopisnica, dopravená letom zo dňa 1. IV. 1918, ktorý bol prerušený núdzovým pristátím pri obci Barnsdorf. R.F. Kohl vo svojej monografii [2] uvádza oficiálnu správu C. K. poštového úradu k tejto udalosti, ktorej voľný preklad uvádzam:

Podľa poštovníckej C.K. poštovú a telegramovú správu z 3. 4. 1918 prijatújúcou oznámenie, že vzápätí lietadlo s leteckou poštou na trati Krakov – Viedne bolo pristávané 1. 4. 1918 cez silnú vietorcu náhodou pristáť na, pričom o žiadnu smrteľnú intervenciu nebolo poškodené.